

ΟΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΗΣ ΚΥΘΡΑΙΑΣ

2. ΕΛΕΝΗ ΧΡΗΣΤΟΥ 1879—1961.

«Είς εποχήν καθ' ἣν τὸ καταθλιπτικὸν ἔρεθος τῆς ἀμαθείας καλύπτει τὸν πνευματικὸν ὀρίζοντα τοῦ γυναικείου κόσμου τοῦ τόπου μας, μιὰ γυναίκα προσφέρει τὸν ἑαυτὸν τῆς θυσίαν διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν Πνευματικὴν Ἀνάστασιν τῆς Ἑλληνίδας Κυπρίας.

Ἡ Ἑλένη Χρήστου ἔθεσε ὡς σκοπὸν καὶ γνώμονα εἰς τὴν ζωὴν τῆς τὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ διαφώτισιν τῶν ἀγνῶν νεανικῶν ψυχῶν καὶ τῆς κοινωνίας ἐν γένει, τὴν ὁποίαν καθωδήγει διὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ ὑπερόχου αὐτῆς παραδείγματος. Ἐβάδισε μετὰ θυσιῶν καὶ μόχθων τὸν ἀνάπλαστον δρόμον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τῷ ὄντι αἱ Πύλαι τοῦ Παρνασσοῦ ἠνοιχθήσαν διάπλατοι εἰς τὸν γυναικίον κόσμον τῆς Κύπρου».

ΚΑΛΛΙΟΠΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ

(Ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν τῆς στῆν Ἡμέρα τῆς ΜΗΤΕΡΑΣ κατὰ τὴν 11ην Μαΐου 1970 στὴν αἴθουσα τῆς Παιδαγ. Ἀκαδημίας).

Σὰν μιὰ νεαρὴ Καλόγρια, ποὺ ἔχει γαλουχηθεῖ μετὰ Χριστιανικὰ διδάγματα τῆς

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΚΟΡΕΛΛΗ

Συνταξιούχου Δασκάλου

Ὁρθοδοξίας. Καὶ ἔχει ἐπηρεασθεῖ μετὰ τὰ γλυκὰ κηρύγματα τοῦ Θεανθρώπου. Καὶ ἀκούει μέσα τῆς κάποιες μυστικὲς οὐράνιες φωνές. Καὶ δέχεται τὴν Κλήση, ποὺ σταλάζει στὴ ψυχὴ τῆς μιὰ Ὑπερκόσμια Μελωδία. Καὶ ἐγκαταλείπει τὰ ἐγκόσμια καὶ ντυμένη μετὰ τὸ σεμνὸ ἔνδυμα τῆς Μοναχῆς κλείνεται σ' ἓνα ἀπόμερο Μοναστήρι καὶ δίνεται μετὰ ὀλάκερο τὸ εἶναι τῆς στῆν ὑπηρεσίᾳ τοῦ Γλυκοῦ Ναζωραίου...

Ἔτσι καὶ ἡ νεαρὴ κόρη τῆς Χρυσίδας, προικισμένη μετὰ μιὰ ἐξαιρετικὴ νοημοσύνη, σκύβει μέσα τῆς καὶ ἀφουγκράζεται τοὺς κτύπους τῆς καρδιάς τῆς. Νοιώθει τὶς φτερούγες τῆς ψυχῆς τῆς νὰ κτυποῦν γιὰ ἓνα πρωτοφανέρωτο ἀνέβασμα. Δὲν θέλει νὰ κλειστεῖ στὸ κελλί κάποιου Μοναστηριοῦ. Διψᾷ γιὰ μάθηση. Ζητᾷ νὰ παλαίψῃ γιὰ τὴ ζωὴ. Θέλει νὰ φωτιστεῖ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ φωτίσει. Μιλᾷ μέσα τῆς ἡ οἰκογενειακὴ παράδοση. Μιὰ θεϊκὴ φλόγα κατακαίει τὴ ψυχὴ τῆς γιὰ μιὰ ἀνώτερη Παιδεία. Γεννιοῦνται μέσα τῆς μεγάλα ὄραματα. Ἀφήνει τὴν Κύπρο, ἀφοῦ τέλειωσε τὸ Παρθεναγωγεῖο Φανερωμένης, καὶ φτάνει στὴν Ἐλευθερὴ Πατρίδα, ὅπου γράφεται στὸ Ἀρσάκειο, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερο φυτώριο γιὰ τὴν Ἀνώτερη Μόρφωση τῶν Ἑλληνίδων ποὺ θὰ ἀφιερωθοῦν στὸ ἔργο τῆς διαπαιδαγώγησιν τῶν ἐπερχόμενων γενεῶν.

Ψυχὴ ἀνήσυχη δὲν ἀρκεῖται μόνον μετὰ μαθήματα τοῦ προγράμματος τοῦ Ἀρσακείου. Εἶναι ἡ ἐποχὴ τῶν μεγάλων ὀραμάτων τοῦ Παλαμᾶ καὶ τοῦ Δραγοῦμη. Παρακολουθεῖ κάθε τους πέταγμα πρὸς Ὑψὺ Οὐρανοφόρα. Ρίχνεται, παράλληλα, στὴ μελέτη τῆς Κλασσικῆς Ἀρχαιότητος. Ἐμπνέεται καὶ μένει ἐκστατικὴ μετὰ τὴν ἀνθρωπιστικὴ Παιδεία ποὺ πηγάζει ἀπὸ τοὺς μεγάλους φιλοσόφους (Πλάτωνα—Ἀριστοτέλη) καὶ τοὺς μεγάλους Τραγικούς (Αἰσχύλο, Σοφοκλή, Εὐριπίδη).

Θέλει νὰ γνωρίσει πιὸ βαθιὰ τὸ σύγχρονο Εὐρωπαϊκὸ Πνεῦμα καὶ νὰ καταπιαστῆ μετὰ τὰ καινούργια ἐπιτεύγματα τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ τῆς Ψυχολογίας — ἀφοῦ ἔχει τάξει γιὰ σκοπὸ τῆς ζωῆς τῆς τὴν μόρφωση καὶ ἐξύψωση τῆς Ἑλληνίδας τῆς Κύπρου — καὶ παρακολουθεῖ ἀνώτερα παιδαγωγικὰ στὴ Λωζάνη.

᾽Ωριμη πιὰ κατεβαίνει στὴν Κύπρο τὸ 1901, καὶ μπαίνει στὴν ὑπηρεσία τῆς Πατρίδας τῆς: Ἐναλαμβάνει τὴν Διεύθυνση τοῦ Κατωτέρου καὶ Ἀνωτέρου Παρθενωγωγείου Φανερωμένης, καὶ ἀργότερα τοῦ Διδασκαλείου Θηλέων Φανερωμένης. Σ' αὐτὸν τὸν ὑπεύθυνον ρόλον ποῦ τῆς ἀνάθεσε ἡ Πολιτεία ἀφοσιώθηκε μετὰ ὅλη τῆς τὴν ψυχὴ, μετὰ ὅλο τῆς τὸ εἶναι, ὥστε νὰ παραμείνει σωστὴ Δασκάλα, νύφη τῆς Παιδείας, μιὰ ὀλοκληρωμένη Πνευματικὴ Καλόγρια. Ἡ ζωὴ τῆς ἀφιερώνεται, στὴ πνευματικὴ ἀνύψωση τῆς Ἑλληνίδας τῆς Κύπρου. Παλαίει μετὰ πείσμα νὰ καταρρίψει τὰ εἶδωλα τῆς Προκατάληψης καὶ νὰ φωτίσει τὸ ἔρεβος τῆς ἀμάθειας καὶ νὰ σκορπίσει τὸ Φῶς τῆς Παιδείας καὶ τῆς Ἄρετῆς. Νὰ καλλιεργήσει τὰ ὑψηλὰ Ἐθνικὰ Ἰδανικὰ καὶ νὰ σταλάξει στὶς ψυχὰς τῶν νεανίδων τὸ πνεῦμα καὶ τὸ νόημα τῆς Ἐθνικῆς καὶ Ὁρθοσκευτικῆς Παράδοσης.

Θέλει νὰ παραδώσει στὴ Κοινωνία τὴν Ἑλληνίδα Δασκάλα, ποῦ ἀποφοιτᾷ ἀπὸ τὸ Διδασκαλεῖο Θηλέων Φανερωμένης, ὄχι μόνον Παιδαγωγικὰ καὶ Ψυχολογικὰ καταρτισμένη γιὰ τὴν ἀνάληψη τοῦ ρόλου τῆς δασκάλας ἀλλὰ πρὸ παντὸς μετὰ ὑψηλὸ φρόνημα, ἔνθεο ζῆλο, αὐταπάρνηση καὶ αὐτοθυσίαν γιὰ τὸ εὐγενέστατο ἀλλὰ ἐπίμοχο ἔργο τῆς.

Σ' αὐτὴ τῆς τὴν προσπάθεια ἡ ἀείμνηστη Ἑλένη Χρήστου βρῆκε στενὲς συνεργάτιδες μιὰ πλειάδα φωτεινῶν παιδαγωγῶν, ποῦ εἶχαν κι' αὐτὲς τάξει γιὰ σκοπὸ τῆς ζωῆς τους τὴν πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἐξύψωση τῆς Ἑλληνίδας τῆς Κύπρου: Τὴν Θεανῶ Λιασιδῆ — τὸ γένος Παρούτη, τὴ Χαριτίνην Σακκάδα — τὸ γένος Χατζηγαβριήλ, τὴν Μαρία Χριστοδοῦλου Τσαμαντὰ καὶ ἀργότερα τὴ μεγάλη καθηγήτρια τῶν Παιδαγωγικῶν κυρία Περσεφὸν Παπαδοπούλου.

Τὸ Ἀνώτερο Παρθενωγωγεῖο Φανερωμένης καὶ τὸ Διδασκαλεῖο Θηλέων Φανερωμένης μετὰ τὴν ἐμπνευσμένη Διεύθυνση τῆς Ἑλένης

Χρήστου καὶ τῆ συνεργασία τῶν πιὸ πάνω Καθηγητριῶν εἶχε μετατραπῆ σὲ μεγάλο πνευματικὸ κέντρο καὶ πραγματικὸ Φυτῶριο τῆς μαθητιώσας νεολαίας τῶν κορασίδων τῆς Λευκωσίας καὶ ὅλης τῆς Κύπρου» ποῦ μετὰ ἀποστολικὸ ζῆλο σκόρπισαν στὰ πέρατα τῆς νήσου μας γιὰ νὰ μεταλαμπαδεύσουν τὸ Φῶς καὶ νὰ σκορπίσουν παντοῦ τὰ Ἑλληνο-Χριστιανικὰ Ἰδανικὰ τῆς ΦΥΛΗΣ.

Ἡ Ἑλένη Χρήστου δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ δασκάλα, καλὰ καταρτισμένη παιδαγωγικὰ καὶ ψυχολογικὰ γιὰ νὰ διδάσκει. Εἶναι μιὰ ξεχωριστὴ Προσωπικότητα, μιὰ ἐμπνευσμένη παιδαγωγὸς ποῦ ξέρει νὰ ἀγαπᾷ, ποῦ ξέρει νὰ ἐπικοινωνεῖ, ποῦ ξέρει νὰ καλλιεργεῖ καὶ νὰ λιπαίνει, ποῦ ξέρει νὰ ρίχνει τὸ σπόρο στὴν κατάλληλη ὥρα στὶς ψυχὰς τὶς ἀγνές τῶν κορασίδων καὶ σὰν Πνευματικὴ Μητέρα νὰ καθοδηγεῖ καὶ νὰ ἐμπνέει. Ξέρει τὸν τρόπο νὰ συνεννοεῖται μετὰ τὶς νεάνιδες, νὰ κατανοεῖ καὶ νὰ λύει τὰ προβλήματά τους, σὰν μιὰ ἀγέραστη κι αὐτὴ νεάνιδα, καὶ σκορπίζει γύρω τῆς Φῶς. Γι αὐτὸ κι ἀγαπήθηκε τόσο πολὺ. Μέσα τῆς ἀντιλαλοῦν τὰ λόγια τοῦ Γκαίτε: «ΦΩΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΦΩΣ».

Ἐταν ἀργότερα — (τὸ 1937) — ἀναγκάστηκε νὰ ἀποχωρήσει τοῦ Παγκυπρίου Διδασκαλείου Θηλέων καὶ τοῦ Παρθενωγωγείου Φανερωμένης, ἀφοῦ καταργήθηκε τὸ πρῶτο, καὶ τὸ δεύτερο ἔγινε τμῆμα τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου, ἡ ἀείμνηστη Ἑλένη Χρήστου δὲν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὰ Σχολεῖα καὶ τὶς νεάνιδες τῆς Κύπρου. Ἡ φλόγα μέσα τῆς ἐξακολουθοῦσε νὰ ἀνάβει καὶ ἡ μυστικὴ Θεϊκὴ Φωνὴ νὰ τὴν καλεῖ νὰ συνεχίσει τὴν Προσφορὰ τῆς. Ἔτσι ἔγινε συνιδρύτρια καὶ συνδιευθύντρια μετὰ τὴν κα Ἀθηνὰ Ἰωαννίδου — (ποῦ εἶχε κι αὐτὴ τὶς ρίζες τῆς στὴν ἴδια γόνιμη κοιτίδα τῆς Χρυσίδας) — τῆς Παγκύπριας Ἀκαδημίας Θηλέων, προσφέρουσα τὴν πείρα τῆς καὶ τὴν ἀγέραστη ψυχὴ τῆς στὶς κορασίδες τῆς Κύπρου. Ὅλα τὰ ἀπολυτήρια τῶν ἀποφοίτων νεανίδων τοῦ Παρθενωγωγείου Φανερωμένης καὶ τὰ Πτυχία τῶν διδασκαλιστῶν ἀποφοίτων τοῦ Παγκυπρίου Διδασκαλείου Θηλέων μέχρι τοῦ 1937 φέρουν τὴν ὑπογραφήν τῆς ἀείμνηστης Ἑλένης Χρήστου σὰν Διευθύντριας. Καὶ τὰ ἀπολυτήρια τῶν ἀποφοίτων κορασίδων τῆς Παγκυπρίου

Ἀκαδημίας Θηλέων ἀπὸ τοῦ 37 μέχρι τοῦ 57 φέρουν τὴν ὑπογραφήν τῆς σὰν διευθύντριας.

Δέν εἶναι ὅμως μόνον ὁ Ἐκπαιδευτικὸς Τομέας στὸν ὁποῖον διακρίθηκε καὶ ἔθεσε τὴν σφραγίδα τῆς σὰν ἐξέχουσα Προσωπικότητα καὶ ἐμπνευσμένη Παιδαγωγὸς ἡ αἰώνησθη Κόρη τῆς Χρυσίδας.

Μὲ τὴν ἴδια φλόγα καὶ τὴν ἀκένωτη λάβα τῆς ψυχῆς τῆς ἔδρασε καὶ στὸν Κοινωνικὸν Τομέα. Στόχος τῆς ἡ ἀνύψωση τῆς Πνευματικῆς καὶ τῆς Πολιτιστικῆς στάθμης καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ἀνθρωπιστικῶν Ἰδεωδῶν στὶς ψυχὰς τῶν Ἑλληνίδων τῆς Κύπρου στὴν ἐξηκονταετία τοῦ αἰῶνα μας. Τὴν δρῖσκουμε ἀναμεμιγμένη σὲ κάθε Κοινωνικὴ Δραστηριότητα τῶν γυναικῶν τῆς Λευκωσίας, ὅπου εἶναι μόνιμα ἐγκατεστημένη ἀπὸ τοῦ 1901.

Ὅταν τὸ 1912 ἄρχισαν οἱ Ἀπελευθερωτικοὶ Βαλκανικοὶ Πόλεμοι μὲ τὴν ἐμπνευσμένη Ἠγεσία τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἑλλάδας Ἑλ. Βενιζέλου καὶ τὴν ἔνδοξη στρατιωτικὴ καθοδήγηση τοῦ στρατηλάτη Διαδόχου Κωνσταντίνου, τὸ κύμα τοῦ πατριωτισμοῦ κατὰ κλυσε ὀλάκερη τὴν Κύπρον καὶ τάγματα Κυπρίων Ἐθελοντῶν κατατάσσονταν στὶς τάξεις τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ, μὲ πρωτοπόρον τὸν αἰώνηστο Χριστόδουλο Σῶζο, Δήμαρχο τῆς Λεμεσοῦ. Τότε οἱ μεγάλες ἀρχόντισσες τῆς Λευκωσίας μὲ πρωταγωνίστρια τὴν Ἑλένη Χρήστου ἴδρυσαν τὸ Σωματεῖον «Ἐνωσις Ἑλληνίδων Κυριῶν Λευκωσίας» μὲ ἄμεσο στόχο τὴν ἐνίσχυση τῆς Ἐθνικῆς Προσπάθειας μὲ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ τοῦ Σωματείου γιὰ διενέργεια Ἐράνου γιὰ τὴ «Φανέλα τοῦ Στρατιώτη».

Ἀργότερα, μὲ συνεργασία ἄλλων «Κυρι-

ῶν», ἰδρύει τὸ Σωματεῖον «Πνευματικὴ Ἀδελφότης» Ἑλληνίδων Κύπρου μὲ σκοπὸ τὴν ἀνύψωση τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῆς ἐξελισσόμενης κοινωνίας τῆς Πρωτεύουσας.

Τὸ 1933 μιὰ νέα Κίνηση μὲ πρωταγωνίστριες τὴν κα Πηνελόπη Πελαγία (μητέρα τοῦ Γεν. Διευθυντῆ τοῦ Ὑπ. Ἐξωτερικῶν), τὴν κα Σμαράγδα Παχαράλάμπους, τὴν κα Ἀνδρονίκη Μιχαηλίδου (Φαρμακεμποῦ), τὴν Ἑλενίσσα Χρυσοφίνη καὶ τὴν κα Ἀντιγόνη Φιλῶτα ἰδρύνουν τὸ Σωματεῖο «ΜΑΝΑ» μὲ στόχο τὴν προσφορά βοήθειας στὴν ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΗ ΜΗΤΕΡΑ μὲ τὴν ἴδρυση παιδικοῦ καὶ νηπιοκομικοῦ σταθμοῦ ἀπὸ δύο ἐτῶν μέχρι τῆς προσχολικῆς ἡλικίας.

Τὸ 1936 ἐξελέγη Πρόεδρος τοῦ Σωματείου ἡ Ἑλένη Χρήστου, σὰν πτυχιούχος Παιδαγωγός, ἀξίωμα ποῦ διατήρησε μέχρι τοῦ θανάτου τῆς.

Μὲ ἐνέργειες τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς «ΜΑΝΑΣ» παρεχωρήθη ἀντὶ συμβολικοῦ ποσοῦ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία Παλουριώτισσας μεγάλη ἔκταση, ὅπου, μὲ τὴν ἀξιεπίαινη καὶ ἀξιόλογη γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δωρεὰν τῶν 35 χιλ. λιρῶν τοῦ μεγάλου εὐεργέτη Σπύρου Χριστοδούλου καὶ τῆς συζύγου του, καὶ μὲ τὴν κατοπινὴ δωρεὰ τοῦ Χριστάκη Χριστοφίδη κτίστηκε τὸ «καλλιμάρμαρο» μέγαρον, ὅπου στεγάζεται ὁ Παιδικὸς Σταθμὸς.

Τέτοια ὑπῆρξε ἡ Ἐκπαιδευτικὴ καὶ Κοινωνικὴ Δράση τῆς αἰώνησθη Ἑλένης Χρήστου γιὰ τὴν ὁποία ἔχει κάθε δικαίωμα νὰ ὑπερηφανεῖται ἡ γενέτειρά τῆς Χρυσίδα (Κυθρέας).

Γ. Α. ΚΟΡΕΛΛΗΣ